

NIEUW!
CREATIEF SCHRIJVEN VOOR
DE HELE SCHOOL!

WOESJ

WERKVORMEN
CREATIEF SCHRIJVEN
VOOR GROEP 1-8

Alied van der Meer | Heleen Bosma | Miriam Janssen

**VOORBEELDLES?
KIJK SNEL VERDER**

Alle leerlingen zijn
aan het schrijven, ik
weet niet wat ik zie.

LENNARD,
LEERKRACHT GROEP 7

WOESJ

CREATIEF SCHRIJVEN VOOR DE HELE SCHOOL!

KUS DE CREATIVITEIT WAKKER!

Er staat een schrijfopdracht in de taalmethode. Enkele kinderen zijn geïnspireerd aan het werk maar anderen staren naar een wit vel. Kauwen op een potlood. Kijken uit het raam. Ze willen wel, maar weten niet hoe. Heel begrijpelijk want creativiteit wil zachtjes wakker worden gekust. Met Woesj gaat dat helemaal vanzelf en is echt iedereen geïnspireerd aan de slag.

Woesj geeft spelenderwijs handvatten om de eigen ervaring en fantasie te verwoorden. De stellingen worden vrolijk en toegankelijk. Taal gaat ineens niet meer over of je wel 'iets weet om te schrijven'

of over 'goed of fout' maar over onderzoeken en ontdekken. Zo leren leerlingen hun eigen taal en verhaal kennen en laten zich als vanzelf zien en horen. Een toverformule voor zelfvertrouwen.

Ik heb veel ideeën
aangereikt gekregen
waar ik direct wat
mee kan.

MARIJKE,
LEERKRACHT GROEP 4

WAT IS HET WOESJ-TRAJECT?

Woesj omvat teamtrainingen en een werkboek. Het is ontstaan vanuit jarenlange ervaring met creatief schrijven in de klas. Het werkboek staat boordevol werkvormen, variaties en didactische tips. De opbouw van elke les in fases biedt de docent en leerling een helder houvast. Woesj is een doorlopende leerlijn van kleuters tot en met groep 8.

WAT LEER JE ALS TEAM?

In drie achtereenvolgende trainingen:

- Schrijf je zelf, in een veilige sfeer, en (her)ontdek je zelf hoe het creatieve proces werkt.
- Leer je de fases in het creatieve schrijfproces herkennen.

- Maak je kennis met vele werkvormen.
- Leer je hoe je zelf én met de leerlingen feedback geeft op een inspirerende en veilige manier.
- Leer je hoe je makkelijk zelf lessen kan omvormen én maken, zodat je voortaan bij elk thema een passende les voor handen hebt.
- Kijk je samen met de Woesj-trainer naar de invulling van een les in de klas (coaching / voorbeeldles).
- Merk je op dat kinderen vrijer worden, plezier krijgen.

En als team ervaar je hoe je samen het taalonderwijs naar een hoger niveau tilt.

HET WERKBOEK WOESJ IS NU OOK IN VRIJE VERKOOP!

WILT U MEER INFORMATIE OVER TRAINING,
KENNISMAKINGS- OF THEMAWORKSHOP
(BIJV. KINDERBOEKENWEEK)

MAIL NAAR HELEEN@HELEENBOSMA.NL ,
INFO@DETEKSTWINKEL.NL

KLIK
HIER

DOEL

- Eigen ervaring en herinnering gebruiken als basis voor een verhaal.

NODIG

- Knuffel.
- Groot wit vel en dikke stift.
- Individuele opdracht: papier en tekengerei.

Lachen en huilen

Eigen ervaring als bron

• OPWARMEN

Speel als leerkracht met een knuffel. Laat zien dat de knuffel verdrietig is. Dat je niet weet wat er aan de hand is.

Gister was hij nog zo vrolijk. Wat zou er kunnen zijn? Wie heeft er een idee? Vraag het maar aan de knuffel. Schudt hij z'n hoofd? Wat zou er nog meer kunnen zijn? Wanneer moet je huilen?

Bijvoorbeeld: Als mijn knie zeer doet bij het tikkertje doen, als ik ruzie heb om de step, als de hamster dood is.

• VERZAMELEN

We gaan het opschrijven. We beginnen zo: Huilen doe je als... Schrijf als leerkracht alles op wat kinderen zeggen, honoreer zoveel mogelijk, wees niet selectief. Stel af en toe vragen waardoor er verdieping komt. Bijvoorbeeld:

Wanneer huil je hard, wanneer zacht? Waar voel je huilen precies? In je hoofd, in je buik?

Wat helpt er als je huilt? Wat wil je dan graag?

Op deze manier ontstaat een tekst op basis van gezamenlijke ervaringen. Lees na zo'n 10 of 15 minuten voor aan de kinderen wat er allemaal staat. Wat denken ze nu als ze dit allemaal zo horen? Komt er nog een spontane reactie of vraag naar boven? Zet een of twee erbij. Misschien klinkt het geheel nu al een beetje als een gedicht? Het is het gedicht van de klas.

• TEKENEN EN SCHRIJVEN

Nu mogen de kinderen zelf aan de slag. Vraag:

Ben jij wel eens verdrietig? Weet je het nog? Kun je het tekenen?

De kinderen tekenen zichzelf op een verdrietig moment. Als leerkracht kun je er vragen bij stellen en de antwoorden bij de tekening schrijven. Het is belangrijk dat je als leerkracht open vragen stelt. Vraag niet:

Wat is dit? Wat staat hier? Maar:

Vertel eens... Wat gebeurt er?

Wees niet bang voor stilte, voor niet de ene vraag na de andere af. Het gaat er om dat de beleving en herinnering op gang komen en dat de kinderen daar iets over vertellen.

Lees voor wat je op de tekening hebt bijgeschreven. Vraag of het goed en genoeg is en of er nog iets bij moet. Het kind moet zich eigenaar blijven voelen van het verhaal.

• BESPREKEN EN VERSTERKEN

Vanaf groep 1 kun je kinderen laten wennen aan versterken en herschrijven. Bij kleuters doe je dit bijvoorbeeld door de klassentekst een of twee dagen later nog eens voor te lezen. Te vragen:

Snappen we alles? Moet er iets bij? Achteraan? Of juist weg? Waar willen we nog wat meer over weten?

Zullen we daar apart iets over schrijven?

Vaak merken kleuters wel een spanningsverschil tussen een overladen of saaie tekst en een beeldende tekst met meer zeggingskracht.

GOED OM TE WETEN

De eigen ervaring, beleving en herinnering van kinderen zijn een mooie basis voor creatief schrijven. Voordeel: het is altijd en voor ieder kind voorhanden. Met behulp van vragen en een klassentekst als voorbeeld wordt de herinnering wakker geroepen en kunnen kinderen aansluiting vinden bij het thema.

EXTRA

Probeer deze opdrachten ook eens uit met andere emoties zoals *verdrietig*, *bang*, *verbaasd*. Ook andere alledaagse ervaringen kun je gebruiken: Wat is je lievelingsdier, wat is een fijn plekje om te zijn, wat is een vriend?

KLIK
HIER

DOEL

- Plezier krijgen in gedichten.
- Proeven van zinnen en woorden.
- De taaloren laten groeien.

TIJD

- 45 minuten.

NODIG

- Voor elke leerling een blad met meer gedichten (58, pag. 134).
- Je kunt ook gedichten uit een dichtbundel of poëziekalender

gebruiken. Zorg voor minimaal twee gedichten per leerling.

- Twee kartonnen stroken per leerling geknipt uit een A4 in de breedte, plus wat reservestroken.

Regelzee

Nieuwe gedichten maken uit bestaande

• OPWARMEN

Lees met de klas hardop een gedicht. Kies een gedicht met meerdere strofes. Projecteer het gedicht. Wie wil er voorlezen? Per couplet steeds een andere lezer, en meermalen het gedicht lezen. Luister ook naar al die verschillende stemmen!

Waar gaat het gedicht volgens jullie over? Zijn er woorden of zinnen die je mooi vindt?

Geef de leerlingen tijd om even in zichzelf de zinnen te proeven. Welke zinnen of woorden klinken mooi?

• VERZAMELEN

We gaan op jacht naar de mooiste regel die je kan vinden. Leg het verschil uit tussen een regel en een zin, met het oog op de vervolgopdracht. Een zin is van een hoofdletter tot een punt, een regel is op één lijn.

Alle leerlingen krijgen twee of meer gedichten op hun tafel. Ze mogen er lekker in neuzen.

Kies twee bijzondere, mooie of rare of grappige regels uit. Voor alle zekerheid: je kiest dus geen zin maar een regel. Als er één of twee woordjes op een andere regel staan, die er echt bij horen, mag je die er wel bij smokkelen. Schrijf elke gekozen regel goed leesbaar over op een aparte strook.

Voor dit moment kiest iedereen even één van de twee regels. Lees die hardop, snel achter elkaar. Op deze manier zoemt er een woordgolf, een regelzee van poëzie door de klas. Wijs aan wie er aan de beurt is, laat geen pauzes vallen.

Als we dit klassengedicht voor de tweede keer voorlezen en goed luisteren, hoor je dan regels die voor je gevoel bij elkaar passen? Hé, daar ontstaat al een nieuw soort gedicht.

• SCHRIJVEN

Voor de volgende ronde heb je allebei je dichtregels nodig: de regel die je net voorlas, en de tweede.

Heb je net bij iemand anders een mooie regel gehoord, dan mag je die ook als tweede regel kiezen en op de achterkant van de strook zetten.

Zet nu vier leerlingen bij elkaar, samen hebben zij 8 regels. Laat hen, staande en al schuivende met de stroken, een nieuw gedicht maken uit de regels.

Is er een regel die er niet in past? Laat die er buiten. Of is die regel juist mooi als titel? Is er een regel die twee keer zou moeten voorkomen? Schrijf die nog eens over. Moet er iets veranderd aan een regel, omdat het anders niet klopt, bijvoorbeeld enkelvoud moet meervoud zijn, *hij* moet *wij* worden? Dat mag allemaal. Is er een extra regel nodig om het af te maken? Schrijf die zelf op een lege strook.

Misschien kunnen jullie wel twee gedichten maken met deze acht regels. Schrijf het eerste gedicht op en werk daarna verder aan het tweede. Spreek af wie voorleest of wie voorlezen. Laat horen aan de klas.

• BESPREKEN

Wat vond je mooi of bijzonder? Wat heb je geleerd over gedichten dat je nog niet wist?

Extra

Kijk of je in een gedichtenstapel allemaal een zin kan kiezen die aansluit bij een thema, bijvoorbeeld water, lucht, lief, gevaarlijk, zon, winter. Je moet misschien wat langer tijd besteden aan de selectie van thematische gedichten uit bundels. Maar dan word je beloond, want de zinnen in het klassengedicht gaan nu nog sneller bij elkaar horen en nieuwe betekenissen vormen. De nieuwe serie van Plint, 'Dichter' is themagericht dus kan hierbij dienst doen.

KLIK
➔
HIER

DICHTBUNDELS

Meerdere kwalitatief goede dichtbundels in de klas is fijn. Ze zorgen voor materiaal dat altijd gebruikt kan worden. Leerlingen lezen er vaak graag in, en gedichten lezen inspireert tot zelf schrijven. Als je tijdig reserveert bij de Bibliotheek, kan die ook zorgen voor bundels.

Enkele mooie verzamelbundels zijn bijvoorbeeld:

- *Dichter* van Plint: sinds oktober 2016 verschijnt Plint elke drie maanden met een (zeer betaalbaar) bundeltje gedichten over een thema, bijvoorbeeld opa's en oma's, vakantie, vriendschap, school.
- *Voel je wat ik voel?* van J. van Coillie

- *Als je goed om je heen kijkt, zie je dat alles gekleurd is*, van T. van Buul & B. Stigter
- *Eén gedicht is nooit genoeg*, Plint
- *Al mijn later is met jou*, E. van de Vendel & W. Rotraut

Wat mooie websites:

www.plint.nl
www.poeziepaleis.nl
www.erikvanosenellevanlieshout.nl
www.theo-olthuis.nl

Tik namen in van dichters en internet opent zich voor je bv. Hans en Monique Hagen, Edward van de Vendel, Willem Wilmink, T. van Lieshout

WOESJ

EVEN VOORSTELLEN: DE MAKERS VAN WOESJ:

Alied van der Meer is schrijver en docent schrijven. Opgeleid als theaterdocent heeft zij op een bepaald moment voor het schrijversvak gekozen. Naast *Aha!* waarin zij samen met Heleen Bosma een lans breekt voor het creatief schrijven op de scholen, heeft zij al sinds jaar en dag een eigen tekstbureau, De Tekstwinkel voor teksten in opdracht van culturele organisaties en bedrijven. Ook haar eigen vrije werk in combinatie met beeldende kunst vindt hierin een plek.

Heleen Bosma is dichteres, docent creatief schrijven en voormalig stads- en provinciedichter. Vanaf 2015 vormt zij samen met Alied van der Meer *Aha! Voor schrijven vol verrassingen!* op basisscholen. Als dichteres heeft zij diverse bundels op haar naam staan. Daarnaast is ze initiatiefneemster van het online poëzieplatform *Dichter bij Dichters*, waar je online dichters en dichtersessen ontmoet, samen gedichten leest én zelf inspirerende online schrijfsessies kan bijwonen.

Miriam Janssen is onderwijskundige, schrijfster en docent schrijven. Met haar *Talentuin* is zij in Overijssel een bekendheid geworden op het gebied van creatief schrijven voor kinderen en volwassenen. Zij geeft trainingen en cursussen binnen en buiten schoolverband en heeft diverse publicaties op het gebied van creatief schrijven op haar naam staan. Haar vrije werk heeft zijn weg gevonden in verschillende dichtbundels.

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

Heeft u inhoudelijke vragen?

Heleen Bosma
heleen@heleenbosma.nl
06 1064 6101

Alied van der Meer
alied@detekstwinkel.nl
06 1677 3857